

Edward Said

VERDIGHET, SOLIDARITET OG STRAFFEKOLONIEN*

Lang tids sykdom medfører sterkt fysisk ubehag og en fryktelig følelse av hjelpeløshet, men også perioder med analytisk klarsyn som selvfølgelig bør verdsettes. I de siste tre månedene har jeg vært inn og ut av sykehuset med lange og smertefulle behandlinger, blodoverføringer, endeløse undersøkelser og lange uproduktive perioder hvor jeg bare satt og stirret i vegg. Jeg har vært tappet for krefter og ute av stand til å kunne arbeide normalt, mens jeg tenkte og tenkte.

Men en gang i blant ble dette avbrutt av perioder med klarsyn og refleksjon hvor jeg var i stand til å heve meg over hverdagens tildragelser og se ting i et nytt perspektiv, uten at jeg kunne gjøre noe ved dem. Avisenes nyheter fra Palestina sammen med de skrekkelige fjernsynsbildene av død og ødeleggelse har fylt meg med avsky og samtidig gitt meg mer innsikt i den israelske politikken, spesielt hvordan Ariel Sharon tenker. Etter at et F16-fly hadde gjennomført et bombetokt i Gaza og drept ni barn, ble Sharon sitert for å ha gratulert piloten og uttale at dette var en stor suksess for Israel. Dette ga meg en langt klarere forståelse av Sharons sykelige og sinnsforvirrede tenkemåte enn jeg hadde hatt tidligere. Jeg forsto ikke bare hvordan han planlegger og gir ordre, men – mye verre – hvordan han er i stand til å overbevise andre til å tenke i de samme falske og kriminelle baner som han selv. Det har vært en nyttig, men ubehagelig erfaring å få dette innblikket i tenkemåten til det offisielle Israel.

I Vesten har imidlertid oppmerksomheten vært rettet mot de palestinske selvmordsbomberne på en ensidig og nedslående måte. Det har blokkert for innsikt i hvordan det offisielle Israels, eller Sharons egen, besluttsomme og metodiske ondskap har hjemsøkt det palestinske folket. Selvmordsbombing er forkastelig, men det er en direkte respons på langvarige overgrep som har medført maktesløshet og desperasjon. Etter min mening er denne responsen tilsiktet av de israelske overgriperne. Den har like lite å gjøre med araberes og muslimers angivelige tilbøyelighet til vold som mannen i månen. Sharon ønsker terrorisme, ikke fred, og han gjør alt han makter for å skape betingelser for terrorisme. Palestinsk vold framstår dermed som gruffull og meningsløs uten at den forstås ut fra sin sammenheng, som reaksjoner fra et desperat, undertrykt og lidende folk. Manglende forståelse for disse forholdene er et uttrykk for mangel på medmenneskelighet og innlevelse. Slik forståelse gjør ikke volden mindre fryktelig, men den hjelper oss til å begripe volden ut fra en virkelig historie og geografi.

Men den palestinske terroren – for det er selvfølgelig terror – blir aldri forstått ut fra sin historiske og geografiske kontekst. I offentligheten behandles den som et frittstående fenomen. Den framstår da som en ren og ubegrunnet ondskap som Israel bekjemper i godhetens tjeneste. Dermed legitimeres avskyelige israelske voldshandlinger mot tre millioner palestinske sivile som ikke står i noe forhold til den terroren som angivelig bekjempes. Her tenker jeg ikke bare på Israels manipulasjon av offentligheten, men også på den nytten landet har dratt av USAs kampanje mot terrorisme. Uten denne ville det ikke ha vært mulig for Israel å handle som de nå gjør. Jeg kan ikke forestille meg at noe annet land enn Israel kunne komme helskinnet fra å utføre denne typen detaljert sadisme mot et helt samfunn med full fjernsynsdekning. At denne ondskapen nå uttrykkelig er blitt inkludert i George W. Bushs antiterrorkampanje og bidrar til å forsterke amerikanske fantasier og vrangforestillinger, er en viktig del av dens blinde destruktivitet. Skarene av ivrige (og etter min mening gjennomkorrupte) amerikanske intellektuelle produserer en vev av løgner om nødvendigheten av amerikansk imperialisme og de gode hensiktene som ligger til grunn for den. På samme måte har Israel rekruttert en rekke intellektuelle, akademikere og forhenværende militære fra tenketanker, forsvarsorienterte virksomheter og reklamebransjen for å rasjonalisere den umenneskelige straffepolitikken og overbevise om at den er nødvendig for israelsk sikkerhet.

Israelsk sikkerhet er blitt et fabeldyr. På samme måte som enhjørningen søkes den overalt uten å bli funnet, slik at den alltid står som et mål for framtidig handling. At Israel har blitt mer usikkert og mindre akseptabelt for sine naboer, er det ingen som stopper og tenker over. For hvem er det som vil utfordre det synspunktet at hensynet til Israels sikkerhet bør definere vårt moralske univers? I hvert fall ikke de arabiske og palestinske regjeringslederne som de siste 30 årene har gitt alle tenkelige konsesjoner til israelsk sikkerhet. Skal hensynet til sikkerhet begrunne at Israel i forhold til sin størrelse har påført palestinere og andre arabere mer ødeleggelse enn noe annet land i verden, Israel med sitt atomarsenal, luftforsvar, marine og hær, med ubegrenset finansiering fra amerikanske skattebetalere? Logikken med israelsk selvforsvar og bekjempelse av terrorisme (terroristinfrastruktur, terroristreder, terroristbomfabrikker, terroristmistenkte, listen kan forlenges i det uendelige) skjuler hva palestinerne daglig må gå igjennom på en måte som passer perfekt for Sharon og den ynkelige George W. Bush. Ideer om terrorisme har dermed fått sitt eget liv og har oppnådd en legitimitet som stadig fornyes uten bevis, logikk eller rasjonell argumentasjon.

La oss som eksempler se på ødeleggelsene i Afghanistan og likvideringene av nesten hundre palestinske «mål» (for ikke å tale om de mange tusen «mistenkte» som er blitt arrestert av israelske soldater og fortsatt er innesperret). Det er ingen som spør om alle de drepte menneskene faktisk var terrorister, eller om det foreligger beviser for at de var terrorister eller var i

ferd med å bli terrorister. Alt som trengs er noen arrogante talsmenn som stadfester deres terroristidentitet, som de tølperaktige Ranaan Gissin, Avi Pazner eller Dore Gold, eller i Washington den ustoppelige apologeten for uvitenhet og inkonsistens, Ari Fleischer, og «målene» er så godt som døde. Det finnes ikke tvil, spørsmål eller innsigelser. Det er ikke behov for bevis og annet trettende mas om detaljer. Terrorismen og den maniske terroristjakten er blitt en selvbekreftende sirkelslutning som utløser drap og langsom død overfor fiender som står uten mulighet til å komme til orde.

Med unntak av rapporter fra enkelte modige journalister og skribenter som Amira Hass, Gideon Levy, Amos Elon, Tanya Leibowitz, Jeff Halper, Israel Shamir og noen få andre, har den offentlige diskursen i israelske media forfalt fryktelig med hensyn til kvalitet og ærlighet. Skeptisk refleksjon og moralsk seriøsitet er blitt fortrenget av patriotisme og blind støtte til regjeringen. Israel Shahak, Jakob Talmon og Yehoshua Leibowitch hører fortida til. Jeg har vanskelig for å se at israelske akademikere og intellektuelle – personer som Zeev Sternhell, Uri Avnery og Ilan Pappé for eksempel – har mot til å forkaste den fordummende og nedverdiggende debatten om «sikkerhet» og «terrorisme» som later til å holde den etablerte israelske fredsbevegelsen, og til og med dens raskt svinnende venstreopposisjon, fanget. Forbrytelser utøves hver dag i navnet til Israel og det jødiske folket. Likevel fortsetter de intellektuelle sine diskusjoner om strategisk tilbaketrekning, om hvorvidt bosettingsområder skal inkorporeres eller om byggingen av det monstrøse «sikkerhetsgjerdet» skal fortsette eller avblåses (er en sykere idé noensinne blitt virkeliggjort i den moderne verden, å sette millioner av mennesker i et bur og så påstå at de ikke eksisterer?). Slike diskusjoner passer bedre for generaler og politikere enn for intellektuelle og kunstnere med uavhengig dømmekraft og moralsk integritet. Hvor er det israelske motstykket til hvite forfattere som talte klart og tydelig mot sørafrikansk apartheid, som Nadine Gordimer, Andre Brink og Athol Fugard? De finnes rett og slett ikke i Israel. Den offentlige diskursen til forfattere og akademikere har forfalt til tvetydigheter og gjentakelse av offisiell propaganda, mens akademisk arbeid av høy standard for det meste er forsvunnet.

La oss imidlertid vende tilbake til det offisielle Israels praksis og tenkemåte som har trollbundet landet i de siste årene, spesielt Sharons plan. Denne planen innebærer intet mindre enn en langsom og systematisk utslettelse av et helt folk ved hjelp av metoder som blokkering av forsyninger, direkte mord og ved å gjøre hverdagslivet utholdelig for befolkningen. Franz Kafka skrev den bemerkelsesverdige fortellingen *Straffekolonien* om en forrykt embetsmann som viser fram en utrolig detaljert torturmaskin med et komplekst system av nåler til å lage innskrifter over hele kroppen til fangen som til slutt forblør til døde. Det er dette Sharon og hans skare av villige bødler gjør overfor palestinerne, uten at de møtes med annet enn begrenset og hovedsakelig symbolsk opposisjon. Alle palestinere er blitt

fanger. Gaza er omgitt av et elektrisk gjerde på tre sider, beboerne er inn-gjerdet som dyr, ute av stand til å flytte, arbeide, selge sine frukter og grønnsaker eller å gå til skolen. De er utsatt for angrep fra lufta av israelske fly og helikoptre, og på bakken beskytes de av tanks og maskingeværer. Det fattige og utsultede Gaza er et menneskelig mareritt. I hver av de episodene som utspiller seg i Erez, eller nær bosettingskoloniene, er tusener av soldater involvert i utålelige former for ydmykelse, straff og utpining av palestinere uten hensyn til alder, kjønn eller helse. Medisinforsyninger blokkeres ved grensen, ambulanser beskytes eller anholdes. Hundrevis av hus er blitt ødelagt, og hundretusener av trær er sammen med landbruksland blitt ødelagt i systematiske kollektive avstraffelser mot sivile som hovedsakelig er flyktninger etter Israels ødeleggelser av deres samfunn i 1948. Ordet «håp» er forsvunnet fra det palestinske ordforrådet, bare trassig motstand står igjen. Sharon og hans sadistiske følgesvenner plaprer uforstyrret videre om å eliminere terrorismen med en okkupasjon som stadig brer seg ut og nå har vart i 36 år. At kampanjen, som all annen kolonial brutalitet, er nytteløs, eller at den gjør palestinere mer opprørske, ser ikke ut til å trenge inn i Sharons lukkede tankeverden.

Vestbredden er okkupert av tusen israelske stridsvogner som har som eneste formål å skyte på og terrorisere sivile. Portforbud innføres inntil to uker uten avbrudd. Skoler og universiteter lukkes, eller det blir umulig å komme fram til dem. Ingen kan reise rundt mellom de ni viktigste byene, og heller ikke innen hver enkelt by. Byer forvandles til ødemark med bygninger i ruiner og plyndrede kontorer, mens vann- og elektrisitetsforsyningen blir ødelagt med hensikt. Nesten all handelsvirksomhet er spolert, halvparten av barna er feilernærte, to tredjedeler av befolkningen lever under fattigdomsgrensa på to dollar dagen. I Jenin skyter tanks mot barn og dreper dem (og israelske styrker gjennomførte grove krigsforbrytelser da de ødela flyktning-leiren i Jenin uten at dette ble etterforsket av feige internasjonale byråkrater som Kofi Annan, som ikke våget å stå opp mot Israels trusler). Likevel er de bare en dråpe i den uendelige floden av palestinske sivile dødsfall forårsaket av israelske soldater som lojalt og uten å stille spørsmål står til tjeneste for den ulovlige israelske okkupasjonen. Alle palestinere er «terrormistenkte». Okkupasjonens sjel er de unge israelske vernepliktige som ved kontrollpostene har fritt leide til å praktisere privat tortur og ydmykelse mot palestinere. Soldatene på kontrollpostene har gjort palestinernes liv til et kvelende helvete. Der må de stå og vente i sola i timevis. Medisinforsyninger blokkeres, matvarer på vei til markedet råtner. Soldatene slynger ut fornærmelser og vilkårlige slag. Menneskene som venter i de lange køene, utsettes for vilkårlige angrep av soldater og jeeper. Dusinvis av ungdommer må knele i sola i timevis. Menn blir tvunget til å kle av seg. Foreldre blir fornærmet og ydmyket med barna som tilskuere. Syke blir etter forgodtbefinnende nektet rett til å passere. Ambulanser anholdes og beskytes.

Antallet drepte palestinere (fire ganger flere enn antall israelere) øker daglig uten at de registreres og rapporteres. Stadig flere «terrormistenkte» samt deres koner og barn drepes, mens «vi» bare beklager deres død.

Israel omtales ofte som et demokrati. I så fall er det et demokrati uten samvittighet, et land som har mistet sin sjel i en nasjonal mani for å straffe den svake, et demokrati som gjenspeiler den psykopatiske mentaliteten til dets hersker, general Sharon, som drives av en eneste idé – hvis det er det rette ordet – å drepe, mishandle og fordrive palestinerne inntil de «brister». Han angir ikke noe mer konkret enn dette som mål for sine nåværende og sine tidligere kampanjer. På samme måte som den snakkesalige embetsmannen i Kafkas fortelling er han svært stolt av sin maskin som brukes til å pine forsvarsløse palestinske sivile. Hans groteske løgner assisteres på uhyrlig vis av hans hoffrådgivere, filosofer, generaler og av hans trofaste amerikanske tjenere. Det eksisterer ikke noen palestinsk okkupasjonsstyrke, stridsvogner, soldater, helikoptre med maskingeværer eller artilleri. Det finnes heller ikke noen palestinsk regjering verdt navnet. Det man står igjen med er «terroristene» og «volden» som Israel har oppfunnet slik at landets egne nevroser kan hogges inn i kroppen på palestinerne, uten hørbare protester fra majoriteten av Israels filosofiske baktropp av nølende intellektuelle, kunstnere og fredsaktivister. Israelske og vestlige organisasjoner som kjemper for ytringsfrihet og akademisk frihet, har vært påfallende tause om situasjonen i Palestina. Palestinske skoler, bibliotek og universiteter har ikke fungert normalt i flere måneder, men jeg har ennå ikke sett at noen akademisk organisasjon i Israel eller i Vesten har erklært at dette er et brudd på palestinernes rett til kunnskap, læring og skolegang.

Palestinerne må altså dø en langsom død for at Israel skal kunne oppnå sin sikkerhet. Denne sikkerheten er rett rundt hjørnet, blir vi fortalt, men man når aldri fram til den. Israel er permanent usikkert. Hele verden må sympatisere med dette. Men gråten til foreldreløse palestinske barn, syke gamle kvinner, ødelagte samfunn og torturerte fanger må ikke høres, ikke ses. Vi vil uten tvil bli fortalt at disse skrekkelige hendelsene tjener et høyere formål, at det ikke bare handler om sadistisk grusomhet, at «de to sidene» er involvert i en «voldsspiral» som må opphøre en gang, et sted. Når vi hører dette, bør vi stoppe opp og si med indignasjon at det bare er en side med en hær og et land. Den andre siden består av en statsløs, fordrevet befolkning uten rettigheter og uten midler til å sikre sine rettigheter. Dette er sannheten om hva palestinerne opplever. Et språk som er så avstumpet og pervertert at det ikke kan uttrykke palestinernes lidelser og konkrete dagligliv, fungerer som et slør som tildekker det som etter min mening er de israelske hensiktene; stadig flere drap, stadig mer tortur, langsomt, metodisk og ustoppelig. Men uansett, den israelske politikken vil ikke lykkes.

Den som måtte tro at Bush-regjeringens «veikart for fred» tilbyr noe som i det minste ligner en løsning på konflikten og dens grunnleggende

problemer, tar feil. I likhet med det meste av den øvrige fredsdiskursen plasserer den ansvaret for selvbegrensninger, ofre og forsakelser på palestinernes skuldre og benekter derfor tyngden og alvoret i palestinsk historie. Veikartet er et dokument som nekter å lokalisere det palestinske spørsmålet i tid og rom.

Veikartet er med andre ord ikke primært en fredsplan, men snarere en plan for pasifisering. Det handler om å få en slutt på Palestina som problem. Derfor gjentaes ordet «ytelse» («performance») til stadighet i dokumentets klossete sakprosa, med andre ord hvordan palestinerne forventes å oppføre seg. Ingen vold, ingen protest, mer demokrati, bedre ledere og institusjoner; alt sammen ut fra en antagelse om at det grunnleggende problemet er villskapen til den palestinske motstanden, og ikke den israelske okkupasjonen som har gitt opphav til denne motstanden. Det stilles ingen tilsvarende krav til Israel, bortsett fra at et fåtall små bosettinger som betegnes som «illegale utposter» (en helt ny klassifisering som impliserer at andre israelske installasjoner på palestinsk grunn er legale) må bli oppgitt, og at de større bosettingene skal «fastfryses», men ikke fjernes. Det finnes ikke et ord om hva palestinere har måttet holde ut fra Israel og USA, først etter 1948 og så igjen etter 1967. Det er ingenting i dokumentet om nedbrytingen av Palestinas økonomi som den amerikanske forskeren Sara Roy beskriver i sin kommende bok *Scholarship and Politics*. Ødeleggelser av hus, trær som rives opp med røttene, 5.000 fanger, kanskje flere, målrettede likvideringer, inngjerdingene siden 1993, den generelle ødeleggelsen av infrastruktur, det utrolige antallet døde og mishandlede. Alt dette og mer til forbigås uten ord.

Det kan virke overdrevet optimistisk, men jeg mener oppriktig at selv om de umiddelbare utsiktene er dårlige fra et palestinsk perspektiv, så er de ikke utelukkende mørke. Palestinerne overlever standhaftig, og det palestinske samfunnet som i mange henseender er blitt ruinert og isolert, er som Hardy's trost i sin pjuskete fjærdrakt fortsatt i stand til å løfte seg over sitt voksende tungsinn.¹ Ikke noe annet arabisk samfunn er like balstyrig og sunt uregjerlig, så fullt av initiativer på grasroten som det palestinske. Dette samfunnet har fortsatt fungerende institusjoner, inklusive et mirakuløst vitalt musikk-konservatorium. Selv om medlemmene av den palestinske diasporaen for det meste er uorganiserte og i noen tilfeller fører en trist, statsløs tilværelse i eksil, er de likevel energisk engasjert i palestinernes kollektive skjebne. Alle som jeg kjenner, forsøker på et eller annet vis å kjempe for den felles saken. Bare en bitteliten del av denne energien har funnet veien inn til Den palestinske selvstyremyndigheten, som med unntak av den høyst tvetydige Yassir Arafat har spilt en marginal rolle i palestinernes felles skjebnedrama. I følge opinionsmålinger fra sommeren 2003 deler Al Fatah og Hamas omtrent 45 prosent av det palestinske velgerkorpset mellom seg. De resterende 55 prosentene er i gang med å utvikle mer lovende former for politisk organisering.

Det er særlig en bevegelse jeg mener er viktig (og som jeg selv har sluttet meg til), siden den er den eneste ekte grasrotbevegelsen som styrer klar av så vel religiøse partier og deres sekteriske politikk, som den tradisjonelle nasjonalismen til Arafats gamle Fatah-aktivister. Den kalles Det Nasjonale Politiske Initiativ (NPI). Dens sentrale person er Mostapha Barghuti. Han har vært i stand til å overvinne de mange hundre begrensninger på bevegelsesfriheten i og utenfor Palestina og har reist rundt og mobilisert nær sagt enhver uavhengig person og organisasjon av betydning for et politisk program for sosial reform og frigjøring på tvers av doktrinære skillelinjer. Barghuti har samarbeidet med israelere, europeere, amerikanere, afrikanere, asiater og arabere for å bygge opp en ytterst veldreven solidaritetsbevegelse som praktiserer den pluralismen og sameksistensen som den forkynner. Medlemmer er rekruttert blant akademikere, blant folk fra arbeiderklassen, unge intellektuelle, aktivister, lærere og leger. De er arbeidende folk som har holdt samfunnet i gang, mens de også har stått imot daglige israelske angrep. NPI slår ikke ut med hendene overfor den retningsløse militariseringen av intifadaen. Organisasjonen tilbyr opplæringsprogrammer for arbeidsløse, helsetjenester til folk uten helseforsikring og de fattige, en god sekulær utdannelse til en ny generasjon av palestinere som må undervises i den moderne verdens realiteter, ikke bare i den gamle verdens særegne verdi. Framfor alt forsøker NPI, som er i gang med å bli et anerkjent politisk parti, å mobilisere det palestinske samfunnet hjemme og i eksil til frie valg – autentiske valg som representerer palestinske heller enn israelske og amerikanske interesser. En slik sans for det autentiske ser ut til å være fraværende i den kursen som er staket ut for Abu Mazen.

NPIs visjon er ikke en konstruert, provisorisk stat på 40 prosent av det palestinske landet hvor flyktingene er overlatt til sin egen skjebne og Israel beholder Jerusalem, men et suverent territorium befridd fra militær okkupasjon gjennom masseaksjoner som så vidt mulig inkluderer både arabere og jøder. Fordi NPI er en autentisk palestinsk bevegelse, har reform og demokrati blitt en del av dens hverdagspraksis. Mange hundre palestinere, primært aktivister og uavhengige har allerede meldt seg til tjeneste, og konstituerende møter er allerede blitt avholdt, og mange flere er planlagt i utlandet og i Palestina, til tross for de enorme vanskelighetene med de israelske begrensningene på bevegelsesfriheten. Det er oppmuntrende at mens de formelle forhandlingene og diskusjonene pågår, så eksisterer det allerede en rekke uformelle alternativer som ikke er blitt kooptert, med NPI og en voksende internasjonal solidaritetskampanje som de viktigste komponentene.

I det siste har vi hørt så mye om veikartet og mulighetene for fred at vi har oversett det grunnleggende faktum at palestinerne nekter å kapitulere og overgi seg til tross for de kollektive avstraffelsene de blir påført av USA og Israel i samarbeid. Det er dette faktum, snarere enn noen overbevisning i

USA, Israel og det internasjonale samfunnet om at drapene og volden må stoppe, som er årsaken til veikartet og en rekke andre tidligere såkalte fredsinitiativ. Selv om den palestinske motstanden har gjort mange feil, er det viktig at vi fastholder denne sannheten om dens kraft (og med det mener jeg ikke selvmordsbombingene som gjør mer skade enn gagn), ellers mister vi alt. Palestinerne har alltid vært et problem for det sionistiske prosjektet, og det har uavlatelig ført til angivelige løsningsforsøk for å redusere, men ikke løse problemet. Den offisielle israelske politikken står fast uansett om Ariel Sharon anvender ordet «okkupasjon» eller ei, og uansett om han demonterer et eller to gamle, rustne og ubrukte kontrolltårn. Israel aksepterer ikke det palestinske folket som likeverdig og er ikke engang villig til å innrømme den skandaløse undertrykkelsen som hele tiden har pågått av palestineres rettigheter. Mens et fåtall modige israelere i årenes løp har forsøkt å avdekke denne skjulte historien, har israelere flest og det som later til å være et flertall av amerikanske jøder gjort enhver tenkelig innsats for å benekte, unngå eller utradere den palestinske realiteten. Derfor er det ikke fred. Dessuten sier veikartet ingenting om rettferdighet eller om den historiske straffen som er blitt påført det palestinske folket gjennom så mange tiår.

Hver gang fakta om palestineres situasjon blir gjort kjent, fører det til umiddelbar anerkjennelse av rettmessigheten i deres sak og sterke solidaritetserklæringer til det palestinske folkets tapre kamp. Det er ekstraordinært at Palestina var et sentralt tema både under anti-globaliseringsmøtene i Porto Alegre og møtene i Davos og Amman, to ytterpunkter i det internasjonale politiske spektret. Våre amerikanske medborgere fores imidlertid med en opprørende ensidig diett av uvitenhet og forvrengt informasjon gjennom media. Okkupasjonen nevnes aldri i de gruvekkende rapportene om selvmordsangrep. Den 25 fot høye, fem fot tykke og 350 kilometer lange apartheidmuren som Israel bygger, blir ikke engang vist av fjernsynsselskapene (eller bare nevnt i veikartets livløse prosa). Krigsforbrytelser, vilkårlige ødeleggelser, ydmykelser, mishandling og død påført sivile palestinere blir aldri framstilt som de daglige, rutinemessige prøvelser de faktisk er. Man bør derfor ikke bli overrasket over at amerikanere flest har en svært lav vurdering av arabere og palestinere. Tross alt bør man huske på at alle etablerte media i USA, fra de venstreliberale til de sterkt høyreorienterte, er utvetydig anti-arabiske, anti-muslimske og anti-palestinske.

I amerikanske media er det en ekstrem redsel for å virke anti-semittisk ved å kritisere Israels daglige krigsforbrytelser mot uvæpnede palestinske sivile, eller anti-amerikansk ved å kritisere den amerikanske regjeringen for dens ulovlige krigføring og vanstyrte militær okkupasjon i Irak. Den ondsinnede kampanjen fra media og regjeringen mot arabisk samfunn, kultur, historie og mentalitet, anført av primitive neanderthalerskribenter og orientalister som Bernard Lewis og Daniel Pipes, har fordummet alt for mange av oss til å tro at arabere virkelig er et underutviklet, inkompetent og fortapt folk som ikke

har oppnådd demokrati og utvikling og står alene igjen i denne verden som retarderte, umoderne og dypt reaksjonære. Her er det viktig å mobilisere anstendighet og kritisk historisk tenkning for å skille sannhet fra propaganda.

Ingen vil benekte at de fleste nåværende arabiske stater styres av upopulære regimer, og at en mengde fattige, svakt stilte, unge arabere utsettes for hensynsløs fundamentalistisk religion. Men det er simpelthen løgn å hevde, slik *The New York Times* regelmessig gjør, at arabiske samfunn er totalt kontrollerte, og at det ikke finnes noen ytringsfrihet, sivile institusjoner og fungerende sosiale bevegelser for og av folket. Til tross for presselover kan du kjøpe både kommunistiske og islamistiske aviser i Amman sentrum. Det store antallet av aviser og journalister i Egypt og Libanon tyder på langt mer debatt og diskusjon enn det disse samfunnene vanligvis krediteres for. Satellittkanaler med et utall forskjellige meninger flourerer. Sivile institusjoner som er involvert i sosialhjelp, menneskerettigheter, nyhetsmedia og forskning er aktive og levende i hele den arabiske verden. Det er mye som gjenstår før vi har oppnådd et akseptabelt demokratisk nivå, men vi er på vei.

Bare i Palestina er det mer enn tusen frivillige organisasjoner. Det er denne vitaliteten og denne type aktivitet som holder samfunnet i gang og gjør at det palestinske samfunnet under de verst tenkelige omstendigheter hverken har blitt overvunnet eller har forvitret fullstendig. Barn går fortsatt på skole, leger og sykepleiere tar seg fortsatt av sine pasienter, menn og kvinner går på arbeid, organisasjoner holder møter, og folk fortsetter å leve. Alt dette later til å være en fornærmelse mot Sharon og de andre ekstremistene som ønsker at palestinerne enten skal arresteres eller fordrives. Den militære løsningen fungerer ikke, den har aldri fungert og vil aldri fungere. Hvorfor er det så vanskelig for israelerne å erkjenne dette? Vi må hjelpe dem til å innse det, ikke med selvmordsbomber, men med rasjonelle argumenter, massebasert sivil ulydighet og organisert protest, her og overalt.

Mitt poeng er at vi må betrakte den arabiske verden generelt og Palestina spesielt komparativt og kritisk, ikke overfladisk og nedsettende slik det gjøres i bøker som Lewis' *What Went Wrong*² eller i Paul Wolfowitz' uvitende uttalelser om å bringe demokrati til den arabiske og islamske verden. Hva enn sannheten om araberne måtte være, så er deres samfunn dynamisk og komplekst med kryssende utviklingstrender, fordi de er virkelige mennesker som lever i et virkelig samfunn, ikke karikaturenes sydende masse av voldelige fanatikere. Vi må uttrykke vår solidaritet med den palestinske kampen for rettferdighet og ikke bli sittende fast i endeløs kritikk, frustrerende og forbitret pessimisme og lammende splid. Glem ikke solidariteten her og overalt, i Latin-Amerika, Afrika, Europa, Asia og Australia, og glem heller ikke at mange mennesker har viet seg til den palestinske saken til tross for en rekke vanskeligheter og store hindre. Hvorfor? Fordi den er en rettferdig sak, et edelt ideal og en moralsk søken etter likhet og menneskerettigheter.

Jeg vil nå gå over til å tale om verdighet, som selvfølgelig spiller en sentral rolle i alle kulturer som er kjent av historikere, antropologer, sosiologer og humanister. La meg først framheve på det sterkeste at oppfatninger om at arabere i motsetning til europeere og amerikanere ikke har noen individualitet, ikke tar hensyn til enkeltmenneskers liv, mangler verdier som uttrykker kjærlighet, intimitet og forståelse (fordi dette er eksklusive kjennetegn ved kulturer som har gjennomgått en renessanse, en reformasjon og en opplysningstid), er grunnleggende feilaktige, orientalistiske og rasistiske. Dette vulgære og åndsforlatte tøvet er blant annet blitt markedsført av Thomas Friedman.³ Det er blitt snappet opp av arabiske intellektuelle på det samme lave nivået – jeg ønsker ikke å nevne navn – som mener at massakren den 11. september og terrorismen viser at den arabiske og islamske verden er patologisk og dårlig fungerende med større forstyrrelser enn andre kulturer.

Vi kan la det ligge at antall dødsfall forårsaket av den islamske verden i det 20. århundre bare er en brøkdels del av det som Europa og USA står ansvarlig for. Bak alt dette kvasivitenskapelige tøvet om riktige og gale sivilisasjoner ser vi skikkelsen til den store, falske profeten Samuel Huntington, som har forført mange til å tro at verden kan deles inn i atskilte sivilisasjoner i evig kamp med hverandre.⁴ Han tar fullstendig feil. Det finnes ingen selvtilstrekkelige kulturer eller sivilisasjoner. Ingen sivilisasjon skiller seg ut fra de øvrige ved å ha individualitet og opplysning som sitt særegne kjennetegn. Det eksisterer ikke kulturer som mangler sentrale menneskelige egenskaper som fellesskapsfølelse, kjærlighet, respekt for liv. Å påstå noe annet, som Huntington gjør, er en støtende form for rasisme på linje med å hevde at afrikanere av natur har mindreverdige hjerner, at asiater er født til ufrihet eller at europeere er en naturlig overlegen rase. Det er nærmest en parodi på en hitlersk vitenskap spesielt rettet mot arabere og muslimer. Vi må stå fast, og unngå at vi implisitt anerkjenner disse tankene ved å argumentere mot dem. For dette er rent sludder. En langt mer troverdig og seriøs spesifisering av arabisk og muslimsk kultur enn dette tøvet, er at den som enhver annen menneskekultur rommer verdier og verdighet som arabere og muslimer uttrykker på sin spesielle kulturelle måte. Disse uttrykksformene er ikke nødvendigvis kopier av en godkjent modell som alle kulturer bør følge.

Det viktige ved menneskehetens forskjellighet er at den i siste instans utgjør en form for dyp sameksistens mellom svært forskjellige former for individualitet og erfaring som ikke kan reduseres til en overlegen form. Dette på tross av de falske påstandene som prakkes på oss av «de lærde» som klager over mangelen på utvikling og kunnskaper i den arabiske verden. Alt man trenger å gjøre for å imøtegå dette er å se på det store utvalget av litteratur, film, teater, maling, musikk og populærkultur som skapes av og for arabere fra Marokko til Den persiske gulf. Dette må telle med som en indikator på arabernes utvikling, det dreier seg ikke bare om å oppfylle industristatistikkens utviklingskrav.

Hovedsaken for meg er imidlertid at det er et svært stort skille i dag mellom våre kulturer og samfunn og den lille gruppen som hersker over disse samfunnene. Man har knapt opplevd tidligere i historien at makten har vært så konsentrert til en liten gruppe som de kongene, generalene, sultanene og presidentene som i dag hersker over araberne. Det største problemet med disse herskerne er at de nesten uten unntak ikke representerer de beste av sine folk. Det handler ikke bare om mangel på demokrati, men også om at herskernes undervurdering av seg selv og sitt folk på et vis isolerer dem, gjør dem intolerante, engstelige for forandring, fryktsomme for å åpne opp samfunnene for sine folk, og fremfor alt skremt overfor muligheten av at de kunne terge storebror USA. Borgerne betraktes ikke som nasjonens potensielle rikdom, men som skyldige konspiratører og rivaler som kjemper om herskerens makt.

Her er det virkelige problemet. Hvordan var det mulig at ingen arabisk leder hadde tilstrekkelig verdighet og selvtillit til å stå opp under den fryktelige krigen mot det irakiske folket og tale mot plyndringen og den militære okkupasjonen av et av de viktigste arabiske landene? Det er bra at Saddam Husseins motbydelige regime er borte, men hvem utnevnte USA til å være arabernes formynder? Hvem ba USA om å ta over den arabiske verden, angivelig på vegne av de arabiske borgerne, og gi dem noe som kalles «demokrati»? Og det mens USAs skole- og helsesystem, ja hele den amerikanske økonomien forfaller til det laveste nivået siden depresjonen i 1929. Hvorfor ble det ikke ytret en felles arabisk protest mot USAs eklatant ulovlige intervensjon, som har gjort så mye skade og har påført den arabiske nasjonen så mye ydmykelse? Dette viser en opprørende mangel på mot, verdighet og arabisk solidaritet.

Hvorfor hadde ingen arabisk leder mot til å parere Bush-regjeringens tale om veiledning fra Den allmektige med at vi som et stort folk er ledet av våre egne lys, tradisjoner og religioner? Men ingenting, ikke et ord. Mens de stakkars borgerne i Irak går gjennom forferdelige prøvelser, skjelver regionens herskere i buksene, hver og en livredd for at hans land kanskje blir det neste. Hvor skjebnesvangert har det ikke vært at et forent arabisk lederskap omfavnet George W. Bush, mannen som uberettiget ødela et arabisk land. Var det ingen som dristet seg til å minne George W. om at han har påført det arabiske folket større lidelse enn noen før ham? Hvorfor skal han alltid hilses med omfavnelser, smil, kyss og dype bukk? Hvor finnes den nødvendige diplomatiske, politiske og økonomiske støtten til å holde i gang en bevegelse mot okkupasjonen av Vestbredden og Gaza? I stedet hører man bare utenriksministrenes formaninger til palestinerne om å være forsiktige, unngå vold og fortsette med fredsforhandlingene, selv om det er åpenbart at Sharons interesse for fred er tilnærmet lik null. Det har ikke vært noen samordnet arabisk reaksjon på den store muren, likvideringene eller den kollektive avstraffelsen av palestinerne, bare en rekke slitte fraser på

grunnlag av de velbrukte formularene som er autorisert av det amerikanske utenriksdepartementet.

Den nåværende tilstanden til Den palestinske selvstyremyndigheten uttrykker etter min mening kanskje et lavmål for arabiske leders mangel på evne til å forstå verdigheten i palestinernes sak. Abu Mazen er en underordnet person med liten politisk støtte i sitt eget folk som ble valgt ut av Arafat, Israel og USA nettopp fordi han ikke har noen støttegruppe, ikke er en stor taler, en dyktig organisator eller noe annet, unntatt en lydig hjelper for Yassir Arafat, og også – frykter jeg – fordi de anser ham som en person som vil utføre Israels oppdrag. Abu Mazen sto som en buktalerdokke i Aqaba og talte ord som var skrevet for ham av en eller annen funksjonær i det amerikanske utenriksdepartementet. Han talte prisverdig om jødernes lidelser, men ufattelig nok sa han nesten ikke et ord om sitt eget folks lidelser under Israels åk. Hvordan kunne han akseptere å spille en så uverdigg og manipulert rolle, hvordan kunne han glemme sin selvrespekt som representant for et folk som har kjempet heroisk for sine rettigheter i mer enn et århundre, bare fordi han fikk beskjed om det fra USA og Israel? Når Israel sier at det skal etableres en «provisorisk» palestinsk stat, uten å vise noen form for anger for det enorme skadeverket de har utført, de talløse krigsforbrytelsene, den sadistiske, systematiske ydmykelsen av enhver palestinere, mann, kvinne og barn, er jeg ute av stand til å forstå at dette folkets representant ikke reagerer. Har han mistet enhver fornemmelse av verdighet?

Har han glemt at han ikke bare er et individ, men også en bærer av sitt folks skjebne på et spesielt avgjørende tidspunkt? Finnes det noen som ikke ble bittert skuffet av hans manglende evne til å stå opp med den verdigheten som ligger i hans folks erfaringer og sak, og tale denne saken stolt, kompromissløst og utvetydig, uten den halvveis brydde tonen som palestinske ledere har lagt seg til når de ber om en almisje fra en fullstendig uverdigg hvit far?

Men slik har palestinske ledere oppført seg siden Oslo, ja siden Haj Amin⁵, en kombinasjon av malplassert ungdommelig trass og klagende trygling. Hvorfor i all verden mener de at det er absolutt nødvendig å lese opp fra manuskripter skrevet for dem av deres fiender? Den grunnleggende verdigheten til våre liv som arabere i Palestina, i hele den arabiske verden og her i USA består i at vi er et eget folk med en arv, en historie, en tradisjon og framfor alt et språk som er fremragende til å representere våre virkelige aspirasjoner, siden disse aspirasjonene stammer fra erfaringen med fordrivelse og lidelse som er blitt påført på hver palestinere siden 1948. Ikke en eneste av våre politiske talspersoner – og det samme gjelder for alle arabere etter Abdel Nassers tid – taler med selvrespekt og verdighet om hva vi er, hva vi ønsker, hva vi har gjort og hvor vi ønsker å gå.

Men situasjonen vil endre seg. Det gamle regimet til Abu Mazener og Yassir Arafater vil forsvinne fra denne verden og gradvis erstattes av en ny

gruppe ledere i emning over hele den arabiske verden. De mest lovende er medlemmene i NPI, som jeg allerede har omtalt. De er grasrotsaktivister som ikke har som hovedbeskjeftigelse å flytte papir rundt på skrivebordet, sjonglere med bankkonti og lete etter journalister som vil vie dem oppmerksomhet. Dette er folk som er forpliktet overfor en form for demokrati og folkelig deltagelse som Selvstyremyndigheten aldri har drømt om. Dens forestilling om demokrati er stabilitet og sikkerhet for seg selv. NPI fastslår at et demokratisk program bare kan realiseres ved å bli kvitt okkupasjonen, og at det forutsetter et representativt, nasjonalt forent palestinsk lederskap utnevnt gjennom frie valg, i stedet for det nåværende kompisveldet med dets foreldede synspunkter og ineffektivitet som har svekket palestinske ledere i det siste århundret.

La meg konkludere med en siste ironi. Er det ikke forbløffende at palestinere og arabere mottar en rekke tegn på folkelig solidaritet uten at vi selv markerer vår egen solidaritet og verdighet, at andre beundrer og respekterer oss i høyere grad enn vi gjør selv? Er det ikke på tide å komme på høyde med vår egen status? Da må vi som et første steg forsikre oss om at våre representanter her og andre steder innser at de kjemper for en rettferdig og edel sak, og at de ikke har noen grunn til å unnskyldes seg eller skamme seg. Tvert imot burde de være stolte over hva det palestinske folket har gjort og over å representere dette folket.

Oversatt av Kristen Nordhaug

NOTER

- *) Denne oversettelsen er en litt forkortet versjon av Saids artikkel i Alexander Cockburn og Jeffrey St. Clair (eds.), *The Politics of Anti-Semitism*, AK Press, New York 2003. (Red.)
- 1) Said refererer til Thomas Hardys dikt «The Darkling Thrush» hvor den glade sangen til en trost avbryter fortellerens triste grublerier. (O.a.)
- 2) Bernard Lewis, *What Went Wrong: Western Impact and Middle Eastern Response*, Oxford University Press, Oxford og New York 2001.
- 3) Journalist i *New York Times* og forfatter av boka *Longitudes and Attitudes: The World in the Age of Terrorism*, Farrar, Strauss & Giroux, New York 2002. (O.a.)
- 4) Samuel Huntington, *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*, New York: Simon & Schuster, New York 1996.
- 5) Al_hajj Amin eller Al-husayni Amin var stor-mufti (muslimsk administrativ leder) i Jerusalem under det britiske mandatet i perioden 1921-36 og spilte en ledende rolle i den palestinske nasjonalistiske bevegelsen. I 1936 ble han leder for Den arabiske høykomiteen som organiserte en generalstreik mot jødisk immigrasjon. Streiken utviklet seg til et opprør mot det britiske mandatstyret. (O.a.)